

Türkiye’de Erken Çocukluk Eğitiminde Oyuncak Alanında Gerçekleştirilmiş Lisansüstü Tez Çalışmalarının İncelenmesi

Investigation of Postgraduate Theses within The Field of Toy at Early Childhood Education in Turkey

Ebru Hasibe Tanju Aslışen^{a*}, Binnur Yıldırım Hacıbrahimoğlu^b

^aAnkara Hacı Bayram Veli University, Ankara, Turkey

^bGiresun University, Giresun, Turkey

Öz

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de erken çocukluk eğitiminde oyuncak alanında gerçekleştirilmiş lisansüstü tezlerin incelenmesidir. Araştırma, nitel bir araştırma olup veriler doküman incelemesi tekniğiyle toplanmıştır. Araştırmanın örnekleme, ölçüt örnekleme ile belirlenmiştir. Çalışma kapsamında belirlenen ölçütleri karşılayan toplam 34 lisansüstü tez çalışmasına ulaşılmıştır. Ulaşılan tez çalışmaları, tez yılı, tez türü, alan, tez başlığı, amacı, çalışma konusu, araştırmanın türü, örneklem, veri toplama tekniği, veri toplama aracı alanlarında incelenmiştir ve verilerin çözümlenmesinde frekanstan yararlanılmıştır. Türkiye’de erken çocukluk eğitiminde oyuncak alanındaki lisansüstü tez çalışmaları incelendiğinde, yapılan tezlerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde gerçekleştirildiği, en çok kullanılan veri toplama aracının yetişkinlerle yürütülen çalışmalarda anketler olduğu ve kullanılan anketlerin çoğunluğunun araştırmacılar tarafından hazırlandığı tespit edilmiştir. Çalışma grubunda çocukların yer aldığı araştırmalarda ise çoğunlukla nicel araştırma deseni kullanılmıştır. Çocukların yaş dağılımına bakıldığında, dağılımın üç yaş ile başladığı, öğretmen ve yönetici gruplarıyla yapılan çalışmaların çok sınırlı sayıda olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın bulguları doğrultusunda, oyuncakın ele alındığı çok boyutlu çalışmaların yürütülmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Oyuncak, oyun, okul öncesi dönem, anaokulu, erken çocukluk

Abstract

The aim of this study is to investigate the postgraduate theses within the field of toy at early childhood education in Turkey. The research was a qualitative research and the data were collected by document analysis technique. The sample of the study was determined by criterion sampling. A total of 34 postgraduate these that meet the criteria determined within the scope of the study have been reached. The theses were examined in the fields of thesis year, thesis type, field, thesis title, purpose, subject of study, type of research, sample, data collection technique, and data collection tool, and frequency analysis was conducted in analyzing the data. When the postgraduate theses within the field of toy area at early childhood education in Turkey were examined, it was found that most of the theses were carried out at the graduate level, the most used data collection tool was questionnaires in adult studies and the majority of the questionnaires were prepared by the researchers. In the researches involving children in the study group, a quantitative research design was used. When the age distribution of children is examined, it is found that the distribution starts with three years of age, and the number of studies conducted with teacher and administrator groups is very limited. In line with the findings of the research, it is recommended to conduct multidimensional studies in which the toy is examined.

Keywords: Toy, play, preschool, kindergarten, early childhood

© 2020 Başkent University Press, Başkent University Journal of Education. All rights reserved.

*ADDRESS FOR CORRESPONDENCE: Ebru Hasibe Tanju Aslışen, Department of Child Care and Youth Services, Polatlı Social Sciences Vocational School Faculty of Education, Ankara Hacı Bayram Veli University, Ankara, Turkey E-mail address: ebru.aslisen@hbv.edu.tr, Tel: +90 (0532) 725 38 81. ORCID ID: 0000-0003-3306-2438.

^bBinnur Yıldırım Hacıbrahimoğlu, Department of Special Education, Faculty of Education, Giresun University, Giresun, Turkey, E-mail address: binnury@gmail.com, Tel: +90 (506) 860 30 97. ORCID ID: 0000-0002-6471-6054.

Received Date: December 20th, 2019. Acceptance Date: May 12th, 2020.

1. Giriş

Erken çocukluk eğitiminin temel bileşeni olarak düşünülen oyun, çocuğun çevresini tanımasına, keşfetmesine imkân sağlayan, bütünsel açıdan gelişimini destekleyen evrensel bir dildir. İyileştirici, geliştirici ve öğretici yönüyle çocuğun vazgeçilmez uğraşısı olan oyunun, aynı zamanda bir “hak” olduğu da kabul edilmektedir (Pehlivan, 2016; Tuğrul, 2018). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi (2011)’nin 31. Madde 1 ve 2 bendine göre “*Taraf devletler çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence etkinliklerinde bulunma, kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını tanırlar ve özendirirler ve çocuklar için, boş zamanı değerlendirmeye, dinlenmeye, sanata ve kültüre ilişkin (etkinlikler) konusunda uygun ve eşit fırsatların sağlanmasını teşvik ederler.*” İlgili bu maddeyle çocukların dinlenme, boş zamanlarını değerlendirme, oyun oynama, eğlenceli etkinliklere katılma hakları güvence altına alınmıştır (Bekmezci ve Özkan, 2015; Tuğrul, 2018).

Oyun, genel olarak çocukların fiziksel, zihinsel ve sosyal-duygusal açıdan gelişimlerini desteklerken yaratıcılıklarını kullanmalarına olanak tanımakta, çok küçük yaşta çevrelerindeki gerçek dünyaya dahil olmalarını ve etkileşimde bulunmalarını sağlamaktadır (Ginsburg, 2007). Yapılan çalışmalar çocukların sosyal oyun, nesnelere oyun, sembolik oyun, fiziksel oyun, kurallı oyun ve teknoloji destekli oyun türlerinde oyun oynama eğiliminde olduklarını göstermekte, tüm bu oyun türlerinin çocuğun kendi yeteneklerini açığa çıkararak, farklı deneyimler yaşamasını sağladığı belirtilmekte, her oyun türünün farklı kazanımları olsa da gelişimsel açıdan çocuğu bütünsel olarak desteklediği ifade edilmektedir (White, 2012; Whitebread, 2012; Whitebread vd., 2017). *Sosyal oyunla* çocuk, işbirliği kurma, paylaşma, yardımlaşma gibi sosyal becerilerini kullanmayı ve geliştirmeyi, sorumluluk almayı, verdiği sözü tutmayı, sosyal açıdan kabul görmeyi öğrenmektedir (White, 2012). Deneme yanılma yoluyla öğrenme, model izleme ve taklit etme, bir amaca yönelme, sabırlı olma, stratejik seçimler yapma ve dikkatini yoğunlaştırma becerilerini destekleyen *nesnelere oyunun*, özel gereksinimli çocukların eğitiminde de önemli yer tuttuğu belirtilmektedir (Whitebread, 2012). *Sembolik oyunda* çocuk, sembolleri somut bir şekilde kullanarak heyecan verici bir deneyim yaşamakta, -miş gibi yaparak farklı durumlara uyum sağlamakta ve bu sayede kendini düzenleme ve yüksek akademik başarı başta olmak üzere üst düzey dil ve bilişsel becerilerinin gelişimi desteklenmektedir (Whitebread vd., 2017). Atlama, zıplama, koşma, bisiklete binme, ipe-topla-çemberle oynama, çizme, kesme, boyama, yırtma, yapıştırma etkinlikleri *fiziksel oyun* olarak değerlendirilmekte, bu tür oyunların denge, kuvvet ve dayanıklılık gibi bedensel beceriler ile tüm vücut ve el koordinasyonuna yönelik becerilerin gelişimini desteklediği, akademik başarı, bilişsel öz düzenleme ve sosyal yeterlilikler açısından olumlu katkılar sağladığı belirtilmektedir (Tuğrul, 2018; Whitebread vd., 2017). Konulan kurallara uyulması gerektiği için yapılandırılmış oyunlar olarak düşünülen *kurallı oyunlar*, mantık yürütmeyi, problem çözmeyi, neden-sonuç ilişkilerini anlamayı, sorgulamayı, farklı düşüncelere saygı duymayı öğretmekte, kendi kurallarını oluşturması yönünde çocuğu motive etmektedir. *Teknoloji destekli oyunlar* ise geleneksel oyun formlarına olan ilginin azalmasıyla erken çocukluk dönemi ve sonrasında eğlenerek öğrenmeyi desteklemek için kullanılan göçlü bir araç olarak kabul edilmekte, yapılan çalışmalarla düşünülen aksine bu tür oyunların, çocukların spor faaliyetlerine katılımlarını arttırarak obezite olasılıklarını düşürdüğü, toplumsal olaylarla daha ilgili ve ebeveynlerine daha bağlı yetiştikleri vurgulanmaktadır (Durkin & Barber, 2002; White, 2012; Williams, Yee, & Caplan, 2008).

Çocuğun büyüme ve gelişme sürecinde dahil olduğu ve bu sayede yaşama dair farklı bilgiler edinerek özerkliğini kazandığı oyunlarda kullandığı oyuncak, büyük bir eğitimsel işlevi yerine getiren, çocuğun dil, zihinsel, motor ve sosyal-duygusal gelişimine katkıda bulunan, hayal gücünü ve yaratıcı yeteneklerini geliştiren, düşünmeyi ve keşfetmeyi öğreten her türlü oyun malzemesidir (Yavuzer, 2012a, 2012b). Diğer bir ifadeyle on dört yaşından küçük çocukların oyunlarında kullanılmak amacıyla tasarlanan ve imal edilen her türlü ürünler ile oyun araç ve gereçleri, oyuncak olarak tanımlanmaktadır (Oyuncak Hakkında Yönetmelik, 2013).

Yapılan çalışmalarda, yaşlarına, gelişimsel düzeylerine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak sunulan oyuncakların, çocukların gelişimlerini olumlu yönde desteklediği, içinde yaşadıkları dünya ile hayal dünyaları arasında köprü oluşturduğu ve 5NİK benzeri soruları cevaplandırabilme becerilerini geliştirerek neyi, nerede, nasıl, ne şekilde ve kiminle yapabileceklerini öğrettiği vurgulanmaktadır (Özdemir, 2014; Özdemir, 2019; Tezel Şahin, Balcı, Aydın Kılıç ve Yazar, 2015). Ayrıca tüm duyarını uyaran, uygulama ve değerlendirme becerilerini zenginleştirerek çok yönlü kullanıma olanak sağlayan oyuncaklar sayesinde çocuğun düşünme, akıl yürütme, problem çözme, algılama, renk, sayı, şekil, boyut, zaman ve mekân kavramlarını oluşturma vb. zihinsel becerileri gelişmektedir. Bunun yanı sıra düzgün ve akıcı bir dil kullanarak iletişime geçebilmesine, kelime hazinesinin gelişmesine ve bu sayede duygularını kolay ifade edebilmesine yardımcı olan oyuncakların, çocuğun yardımlaşma, paylaşma, işbirliği kurabilme, kurallara uygun hareket edebilme vb. sosyal becerilerini desteklediği, toplumsal rolleri benimsemesinde de etkili olduğu bilinmektedir (Aksoy ve Dere Çiftçi, 2018; Budak, 2016; Can, 2016; Glassy & Romano, 2003; Özyeşer Cinel, 2006; Yavuz, 2019). Oyunun çocuğun dili olduğunu vurgulayan oyun terapisti Garry Landreth, bu dili konuşan çocukların oyuncaklar aracılığıyla kendilerini ifade ettiklerini diğer bir deyişle duygu ve düşüncelerin

dışa aktarımında kullanılan kelimelerde oyuncakların önemli bir vasıta olduğunu belirtmiştir. Temel işlevleri, gözlemlerini ve yaşamından küçük kesitleri oyunlarına yansıtan çocuğu hayata hazırlamak ve gerçek dünyaya uyumunu kolaylaştırmak olan oyuncakların, yetişkinleri taklit etmek, gelişimi yansıtmak, toplumsal rollere hazırlamak, sahiplenme duygusunu tatmin etmek, gerçekliği yansıtmak vb. işlevleri de bulunmaktadır (Onar, 2019; Yavuz, 2019).

Özellikle erken dönemde çocukların kendilerini tanıma, yaşadıkları sosyal çevre içerisindeki yerlerini anlamlandırma ve kendi güçlerinin sınırlarını keşfederek yetişkinlik döneminde üzerlerine yüklenecek sorumluluklara hazırlıklı olmalarını sağlama açısından büyük bir öneme sahip olan oyunlar ile ilgili olarak günümüze kadar çok sayıda araştırma yapılmış ancak oyuncaklar hakkında gerçekleştirilen çalışmaların daha sınırlı sayıda olduğu belirtilmiştir (Onar, 2019; Özdemir, 2019; Tezel Şahin, Balcı, Aydın Kılıç ve Yazar, 2015). Bu nedenle, çocukların erken dönemdeki gelişimleri açısından önemli bir yere sahip olan ve oyunlarda aktif olarak kullanılan oyuncakların ele alındığı çalışmaların incelenmesi alana önemli katkılar sağlayacaktır. Bu doğrultuda, yürütülen bu çalışmada, Türkiye’de erken çocukluk eğitiminde oyuncak alanında gerçekleştirilmiş lisansüstü tez çalışmalarının incelenmesi amaçlanmıştır.

2. Yöntem

2.1. Araştırma modeli

Araştırmanın genel amacı, Türkiye’de erken çocukluk eğitiminde oyuncak alanında gerçekleştirilmiş lisansüstü tezlerin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Nitel araştırma desenlerinde veriler görüşme, gözlem, günlük ya da doküman incelemesi vb. yöntemlerle toplanmaktadır. Bu araştırmanın verileri ise doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması amaçlanan durumlar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizi olarak tanımlanmaktadır. Araştırmada hangi dokümanın ele alınması gerektiği araştırmanın problemi ile ilgili olarak tespit edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2004).

2.2. Örneklem

Erken çocukluk eğitiminde oyuncak alanında yapılan tez çalışmalarını belirlemek üzere Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi’nin internet sitesinden tarama yapılmıştır. Tarama sırasında oyuncak, toy, oyuncak ve okul öncesi, oyuncak ve anaokulu anahtar sözcükleri kullanılmıştır. Çalışmada ilk önce, veri tabanından ulaşılan sonuçlara göre tüm tezler dikkate alınmış, herhangi bir tarih aralığı ile sınırlandırma yapılmamıştır. Tarama kapsamında YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde en eski tarih olarak 1990 yılına ait tezler tespit edilmiştir. Bu nedenle çalışmanın evrenini 1990 ve 2019 yılları arasında erken çocukluk döneminde oyuncak üzerine hazırlanmış tezler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme ile belirlenmiştir. Bu çalışmadaki ölçüt, tezlerin erken çocukluk dönemini içermesi, eğitim-öğretim konu alanı kapsamında yer alması ve YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde kayıtlı, erişim izninin olmasıdır. Bu kapsamda, tarama yapılan tüm alanlarda ortak olarak ulaşılan ve belirlenen kriterlere uyan toplam 34 lisansüstü tez çalışması araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın veri toplama sürecinde, araştırmacılar tarafından ilk önce oyuncak, toy, oyuncak ve okul öncesi, oyuncak ve anaokulu anahtar sözcükleri kullanılmış ve ulaşılan tezler, pdf formatında bilgisayar ortamına kodlanarak aktarılmıştır. Tarama sonucunda “oyuncak” anahtar kelimesi ile toplam 77 adet, “toy” anahtar kelimesi ile toplam 98 adet lisansüstü tez çalışmasına ulaşılmıştır. “Oyuncak ve okul öncesi”, “Oyuncak ve anasınıfi” anahtar sözcükleriyle yapılan taramada ise veri elde edilmemiştir. Ayrıca, YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında aynı anahtar kelimeler kullanılarak aranacak alan kısmı tez adı, özet, dizin şeklinde işaretlenerek de ek bir tarama yapılmış, elde edilen veri seti çalışmada belirlenen kriterler doğrultusunda ayrıntılı olarak incelenmiş ve ulaşılan tezler konu alanına göre tek tek gözden geçirilmiştir. Bu inceleme sonucunda adli tıp, ağaç işleri, arkeoloji, bilgi ve belge yönetimi, din, endüstriyel ürün tasarımı, ev ekonomisi, eğitim-öğretim, halk bilimi, halkla ilişkiler, halk sağlığı, hemşirelik, iletişim ve tasarım, işletme, güzel sanatlar, kimya, psikiyatri, psikoloji ve sosyoloji olmak üzere 19 konu alanına yönelik tezlere rastlanmıştır. Oyuncak kavramı, her alan için farklı bir anlam taşımaktadır. Ancak bu çalışmada erken çocukluk eğitiminde oyuncak ele alan tezlerin incelenmesi amaçlandığından, içeriğinde eğitim-öğretim konu alanı belirtilen tüm lisansüstü tezler çalışmaya dahil edilmiştir. Veri toplama sürecinde en eski tarih olarak 1990 yılına ait iki tez (Aksoy Çelikoğlu, 1990; Pişkin, 1990) tespit edilmiş ancak hem erişim izinlerinin

olmaması hem de psikoloji ve psikiyatri konu alanlarını içerdikleri için değerlendirmeye alınmamıştır. Bu işlem sonucunda eğitim alanını kapsayan 35 lisansüstü tez elde edilmiştir. Çalışmanın verileri, YÖK Ulusal Tez Merkezi internet sitesi üzerinden 24.07.2019 ve 29.08.2019 tarihlerinde tarama yapılarak ulaşılmış ve karşılaştırmalar sonucunda her iki tarihte de aynı tez çalışmalarının yer aldığı tespit edilmiştir.

Araştırmanın veri setini oluşturan 35 adet lisansüstü tezi incelemek üzere, araştırmacılar tarafından çalışmanın amacına yönelik bir “Tez İnceleme Formu” geliştirilmiş, bunun için ilgili alanyazın taranmış, benzer çalışmaların veri toplama araçları dikkatle incelenmiştir. Geliştirilen bu formda yazar, tez yılı, tez türü, alan, tez başlığı, amacı, çalışma konusu, araştırmanın türü, örneklem, veri toplama tekniği, veri toplama aracı hakkında bilgilere yer verilmiştir. Ayrıntılı doküman inceleme ve veri analizi sürecinde bir lisansüstü tezin (Kıldan, 2001) içeriğinde kapsamlı bir biçimde oyun konusuna yer verildiği, oyuncak ile ilgili herhangi bir bulguya rastlanmadığı görülmüş, veri setinden çıkarılmasına karar verilerek toplam 34 lisansüstü teziyle çalışmaya devam edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinin son aşaması ise bulguların yorumlanması aşamasıdır. Çözümlenen veriler araştırmanın alt problemleri doğrultusunda temalandırılmış ve tablolaştırılarak bulgular kısmında sunulmuştur. Araştırmada verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz uygulanmıştır.

3. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde Türkiye’de erken çocukluk eğitiminde oyuncak alanında gerçekleştirilmiş lisansüstü tezlerin incelenmesi amacıyla elde edilen bulgulara yer verilmiş, öncelikle lisansüstü tezlerin konu alanı, yıllara göre dağılımı, türleri, kullanılan yöntemler ve örneklem grubuna yönelik betimsel bulgular sunulmuştur. Ardından lisansüstü tezler, çalışma grubunda yer alan katılımcılara göre gruplandırılarak daha ayrıntılı bir şekilde aktarılmıştır.

Çalışmada yer alan 34 lisansüstü tezin tamamı eğitim-öğretim konu alanı kapsamında yer almış, bunların arasından 9’u ise eğitim-öğretim alanı ile birlikte diğer bilim alanlarının kapsamında YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde kayıtlanmıştır. Çalışmada eğitim-öğretim alanı ile birlikte yer alan lisansüstü tezler sosyoloji (Duman, 2010), din eğitimi (Han Göktepe, 2015; Özen, 1999), Alman dili ve edebiyatı (Kastner, 2014), çocuk sağlığı ve hastalıkları, iç mimari ve dekorasyon (Kılıç, 2007), psikoloji (Kılıçoğlu, 2006; Menekşe, 2019), endüstri ürünleri tasarımı (Ozan, 2008), müzik ve endüstri ürünleri tasarımı (Süner, 2012) alanları olarak elde edilmiştir. Tablo 1’de oyuncak alanında yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin yıllara göre dağılımı verilmiştir.

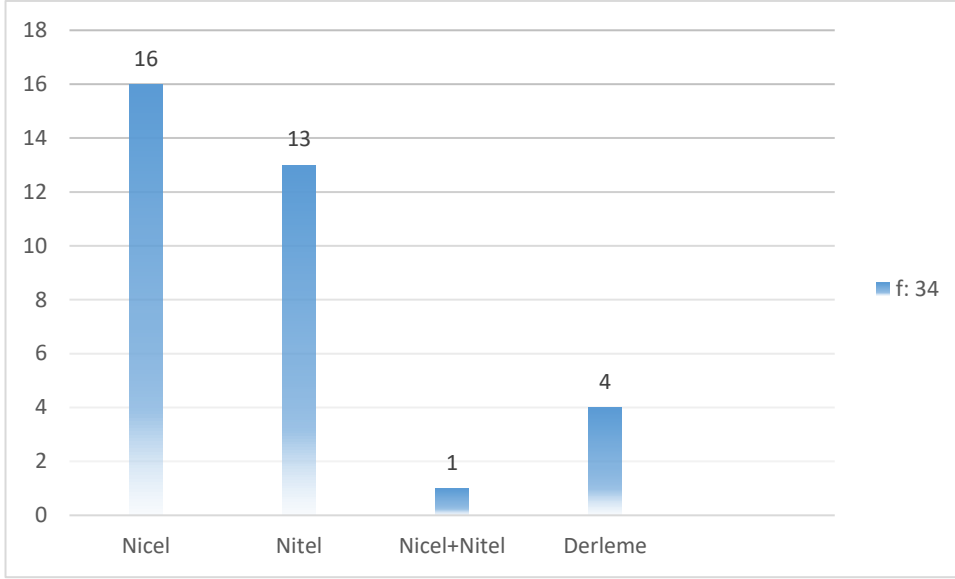
Tablo 1

Oyuncak alanında yapılmış tezlerin (yüksek lisans/doktora) yıllara göre dağılımı

Yıllar	Yüksek lisans tezi	Doktora tezi	Toplam
1993	1	-	1
1998	1	-	1
1999	1	-	1
2001	1	-	1
2004	1	-	1
2005	2	-	2
2006	2	-	2
2007	2	-	2
2008	3	-	3
2010	-	1	1
2011	2	1	3
2012	1	-	1
2013	1	-	1
2014	2	1	3
2015	5	-	5
2016	3	-	3
2017	-	1	1
2019	1	1	2
Toplam	29	5	34

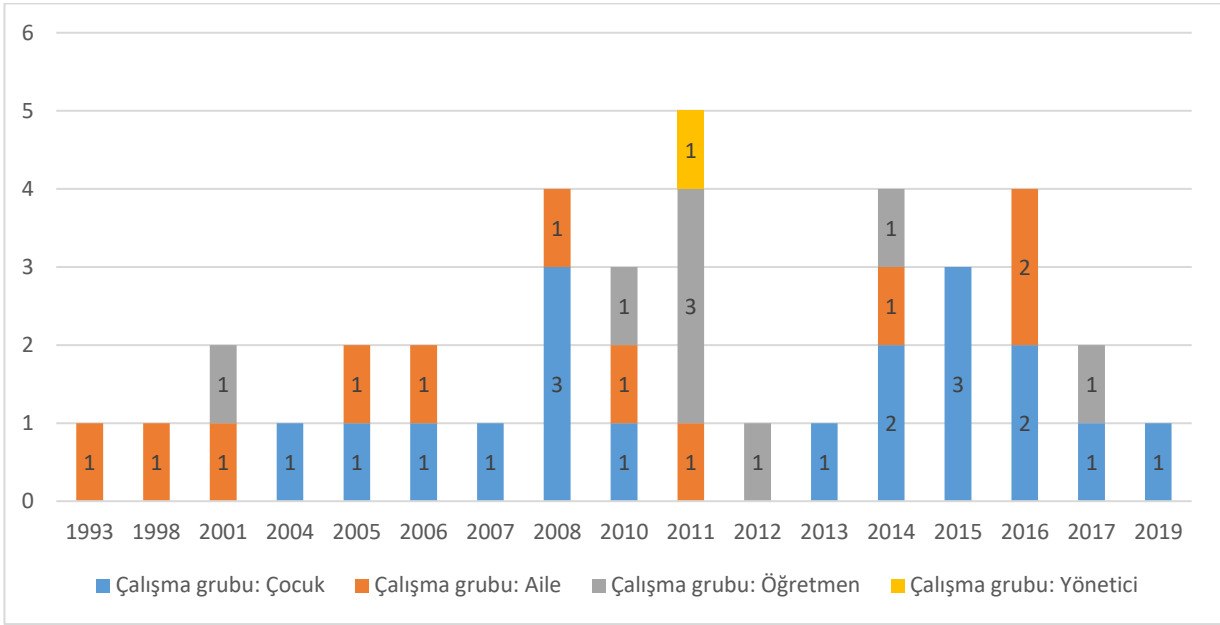
Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen 29 tezin yüksek lisans, 5 tezin ise doktora eğitimi kapsamında gerçekleştirildiği görülmektedir. Elde edilen veriler kapsamında eğitim alanında oyuncak konusunu ele alan ilk

çalışma, 1993 yılına ait bir yüksek lisans tezidir. Yıllara göre dağılıma bakıldığında 1993 ve 2019 yılları arasında konuyla ilgili olarak en fazla yüksek lisans tezinin (n=29) hazırlandığı, 2010, 2011, 2014, 2017 ve 2019 yıllarında üretilmiş beş adet doktora tezinin olduğu tespit edilmiştir. 2015 yılı ise oyuncak konusunu temel alan beş yüksek lisans tezinin gerçekleştirildiği yıl olarak göze çarpmıştır.

Şekil 1. Oyuncak Alanında Yapılmış Tezlerde Kullanılan Yöntemler

Tezlerde kullanılan yöntemlere göre dağılım Şekil 1’de verilmiştir. Buna göre 16 nicel, 13 nitel araştırma yönteminin kullanıldığı, dört yüksek lisans tezinin (Han Göktepe, 2015; Özen, 1999; Tanyel, 2016; Topuz, 2015) derleme çalışması şeklinde hazırlandığı tespit edilmiş, bir tezde (Kastner, 2014) ise hem nicel hem de nitel araştırma yönteminin kullanıldığı belirlenmiştir. Çalışmada nitel araştırma bölümünde el kuklalarının yabancı dil eğitimindeki yeri ve önemi hakkında yazılan eserler incelenmiştir. Derleme çalışma kapsamında yer alan tezlere bakıldığında, Göktepe (2015) tezinde okul öncesi dönemde oyun, oyuncak ve sanat etkinliklerinin kullanımını açıklamış, konu alanları ve çocukların gelişimsel seviyeleri dikkate alınarak okul öncesi dönemden eğitiminde bunların nasıl kullanılacağına dair ev ve okul ortamında uygulanabilecek örnekler sunmuştur. Bir diğer araştırmacı, Özen (1999) oyun ve oyuncak tanımına değinerek, oyun ve oyuncakın tarihçesi, oyun kuramları, oyunun sünnetteki yeri ve bazı İslam eğitimcilerinin oyun ile ilgili görüşlerini aktarmıştır. Tanyel (2016), Anadolu medeniyetlerinde oyun ve oyuncak konusunu ilgili alanyazın ile incelemiş; Topuz (2015) ise güzel sanatlar eğitimi alanında yürüttüğü tezde çocukların oyun performansları ile yaratıcı performanslar arasındaki ilişkiyi betimleyerek, inşacı-eklemeci oyun yönteminin yaratıcılık üzerindeki etkilerini ilgili alanyazın kapsamında ele almıştır. Araştırmada yer alan beş doktora tezi, nitel araştırma yöntemi kullanılarak hazırlanmıştır.

Şekil 2. Oyuncak Alanında Yapılmış Tezlerde Yer Verilen Çalışma Grupları

Araştırmada yer alan tezlerin çalışma grupları Şekil 2’de gösterilmiş, çocuk, aile, öğretmen ve yönetici olmak üzere dört grupta çalışmaların gerçekleştirildiği tespit edilmiş, en çok çalışılan örneklem grubunun sırayla çocuk, aile ve öğretmen olduğu belirlenmiştir. Yürütülen bir yüksek lisans tezinde, okul müdürlerinin de yer aldığı görülmüştür. Araştırmada daha önce belirtildiği üzere dört yüksek lisans tezi (Han Göktepe, 2015; Özen, 1999; Tanyel, 2016; Topuz, 2015) derleme çalışması şeklinde hazırlandığı için bu tezlerde çalışma grubu tespit edilmemiştir. Şekil 2’de belirtilmeyen iki tezde ise oyuncak materyali (Kaya, 2007) ve çocuk kitaplarında oyun ve oyuncak (Kırman, 2019) incelenmiştir. Kaya (2007) yürütmüş olduğu tezde 36-72 aylık çocuklar için tasarlanmış oyuncakların, çocukların gelişim alanlarına uygunluğunu ilgili alan uzmanları tarafından belirlenen kriterler kapsamında değerlendirmiştir. Kırman (2019) ise çocuk kitaplarında oyun ve oyuncak kavramını incelemiş, kitaplarda sunulan oyun ve oyuncak tercihlerini, karakter özelliklerini, oyun alanlarını, oyundaki kültürel öğeleri, kendi oyuncakını yapmaya yönlendirici unsurları, oyun aracılığıyla aktarılan olumlu ve olumsuz iletileri ele almıştır. Her iki tez çalışmasının da çalışma grubu doğrudan oyuncak materyali ve çocuk kitapları olarak belirlenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda lisansüstü tezleri daha ayrıntılı incelemek amacıyla iki kategori oluşturulmuş, çalışma grubunda çocukların ve yetişkinlerin yer aldığı lisansüstü tezler detaylandırılmıştır.

Çalışma grubunda çocukların yer aldığı lisansüstü tezler: Bu grup 18 adet lisansüstü tezden oluşmuştur. Tablo 2’de sunulduğu üzere çalışma grubunda çocukların bulunduğu lisansüstü tezler oyuncakın çocuk gelişimine etkisi, oyuncak tercihleri ve oyuncakların özellikleri olmak üzere üç başlık altında toplanmıştır.

Çelik (2005) ve Şahin (2008) kavram edinimine yönelik oyuncakın etkisini incelemişlerdir. Çelik (2005) yürüttüğü müdahale programında eğitici kartların zamansal sıralama ve sınıflama becerisinin kazanımında etkili olduğunu belirtmiştir. Deneysel araştırma deseninde yürütülen diğer çalışmada (Şahin, 2008) ise, dört yaş grubu çocuklar için kavram edinim aracı kullanılmış, oyuncak odaklı ev eğitim programı farklı sosyo ekonomik seviyedeki ailelere uygulanmış ve çocuklar üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışma sonucunda ailelere ait demografik özelliklerin araştırma sonuçlarını etkilemediği bulunmuştur. Ilgaz (2004) nesne ve eylemlerin dil gelişimini desteklemesine dayanarak oyuncak aracılığıyla çocukların anlatı gelişimini incelemiştir. Araştırmada üç, dört ve beş yaş grubundan çocuklar ile çalışılmış, çiftlik ve ev oyuncakları kullanılmıştır. Yaşa bağlı olarak çocukların anlatılarında bir farklılık tespit etmemiş ancak oyuncak uyaranlı anlatıların, uyaransız olanlara göre yapısal açıdan daha anlamlı olduğunu açıklamıştır. Özçelik (2013) yaptığı lisansüstü tez çalışmasında anasınıflarında İngilizce konuşan çocukların, çocukların yabancı dil öğrenmeleri üzerinde olumlu etkilerinin olup olmadığını cinsiyet değişkenine bağlı olarak incelemiş ve sonuç olarak temel İngilizce kelimeleri öğretmede bir öğretim materyali olarak kullanılabileceğini saptamıştır. Çakmak (2015) ise televizyon, bilgisayar, kitap ve oyuncakın okul öncesi çocukların yaşamındaki yeri ve önemini incelediği lisansüstü tez çalışmasında 5-6 yaş çocuklarının çizdikleri resimleri yorumlamış, onlarla yaptığı görüşmeleri değerlendirmiş ve sonuçta çocukların bilgisayar oyunları, çizgi filmler ve hikayelerin karakterlerine ait oyuncaklarla oynamaktan hoşlandıklarını tespit etmiştir.

Tablo 2

Çalışma grubunda çocukların yer aldığı lisansüstü tezler

Yıl	Tez Türü	Araştırmacı	Çalışmanın adı	Örneklem	Veri Toplama Yöntem/Teknik/Araç
2004	YL	İlgaz, H.	Okul öncesi çocukları tarafından uyaranlı ve uyaransız koşullarda üretilen anlatıların yapısal analizi	3-4-5yaş grubundan 10'ar çocuk olmak üzere 30 çocuk	Nitel çalışma Oyuncaklı uyaranlı ve uyaransız olarak hikâye anlatımı Stein ve Glenn hikâye grameri analizi
2005	YL	Çelik, C.	Oyun materyallerinin okul öncesi eğitim çağındaki çocukların kavram gelişimi üzerindeki etkisinin incelenmesi	6 yaş 12 deney grubu-12 kontrol grubu	Nicel çalışma Zaman kavramı başarı değerlendirme ölçeği
2006	YL	Kılıçoğlu, M.	Anasınıfı, hazırlık ve ilköğretim birinci sınıflarda okuyan görme engelli öğrencilerin oyunlarının değerlendirilmesi:	12 kız ve 14 erkek toplam 26 görme engeli çocuk	Nitel çalışma Görüşme, Gözlem Video kayıtları
2007	YL	Kılıç, E.	Karşılaştırmalı bir araştırma Oyuncak tasarımının özel eğitimde çocuk-oyuncak ilişkisine etkisi	Otizm, hiperaktivite, rett sendromu, down sendromu, serebral palsi ve zihinsel engelli olmak üzere 6 çocuk	Nitel çalışma Gözlem
2008	YL	Bağçeli, P.	Köyde ve kentte yaşayan 7-8 yaş arası çocukların cinsiyet kalıpyargıları ve cinsiyete bağlı oynadıkları oyun ve oyuncaklar.	7-8 yaş 200 çocuk	Nicel çalışma Cinsiyet Kalıpyargı ölçeği; Çocukların oyun ve oyuncak tercihleri anketi Annelerin çocuklarının oyun ve oyuncak tercihlerine ilişkin düşünceleri anketi
2008	YL	Ozan, E.	Okul öncesi çocukların farklı oyun materyallerine ilişkin tercih ve değerlendirme kriterleri	5 yaşında 10 çocuk	Nitel çalışma Görüşme
2008	YL	Şahin, S.	4 yaş çocuklarının kavram ediniminde oyuncak odaklı ev eğitim programının etkileri	Alt, orta, üst sosyo ekonomik düzey aileler ve 4 yaş çocuklar 30 deney ve 30 kontrol grubu	Nicel çalışma Kavram Edinimi Aracı
2010	DR	Duman, G.	Türkiye ve Amerika'da anasınıfına devam eden çocukların oyun davranışlarının incelenmesi	5 yaş grubu 2 kız ve 2 erkek çocuğu, öğretmenleri ve anneleri, Konya ili 5 yaş grubu 2 kız ve 2 erkek çocuğu, öğretmenleri ve anneleri, Arizona eyaleti	Nitel çalışma Gözlem, Görüşme Video kayıtları

Yıl	Tez Türü	Araştırmacı	Çalışmanın adı	Örneklem	Veri Toplama Yöntem/Teknik/Araç
2013	YL	Özçelik, B.	İngilizce konuşan oyuncakların okul öncesi çocuklarının İngilizce kelime gelişimlerine etkisi	48 anaokulu öğrencisi	Nicel çalışma Deney (İngilizce konuşan oyuncak) ve kontrol grubu (flash kart) Resimli kelime testi
2014	YL	Sönmez, A.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı kurumlarda kalan ilkököl öğrencilerinin oyuncak tercihleri ve renk algılarının resim çizimleri ile incelenmesi	26 kız ve 26 erkek, 52 ilkököl (1.,2.,3.,4. sınıf) öğrencisi	Nicel çalışma Resimleri değerlendirme formu
2014	DR	Yağan Güder, S.	Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesi	8 okul öncesi çocuk 6 anne, 2 anneye	Nitel çalışma Görüşme, Gözlem Müdahalesiz etkinlikler
2015	YL	Çakmak, A.	Televizyon, bilgisayar, kitap ve oyuncağın anaokulu çocuklarının yaşamındaki yerinin incelenmesi	5-6 yaş, 51 çocuk	Nitel çalışma Resim çizme Görüşme
2015	YL	Kazaz, H.	İlkokul 2. sınıflarda lego more to math eğitsel aracının matematikte problem çözme, akıcılık, anlama ve akıl yürütme becerilerine etkisi: Bir vaka incelemesi	4 erkek 3 kız, 7 ilkököl 2. sınıf öğrencisi	Nitel çalışma Veli, öğretmen ve öğrencilerle görüşme Öğrenci performans gözlemi, Video kayıtları
2015	YL	Olgun, Z.	Okul öncesi eğitim kurumlarında kullanılan oyuncakların ve oyun alanlarının ergonomik açıdan incelenmesi	12 bağımsız anaokulu, 12 anasınıfı	Nicel çalışma Gözlem
2016	YL	Budak, O.	4-5 yaş çocuklarının oyuncak tercihleri ile oyun becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi	4-5 yaş, 455 okul öncesi çocuk ve ailesi	Nicel çalışma Oyuncak tercih formu Oyun becerileri değerlendirme ölçeği
2016	YL	Can, S.	Cezaevinde yanında çocuğu olan annelerin ve çocuklarının oyun ve oyuncaklar hakkındaki görüşlerinin incelenmesi	31 anne ve 36 ay üstü 16 çocuk	Nitel çalışma Görüşme ve resim çizimi
2017	DR	Ekin, C.Ç.	Zihinsel engelli çocuklara hayat bilgisi kavramlarının öğretiminde akıllı oyuncaklar	9-16 yaş arası 6 zihinsel engelli çocuk 4 özel eğitim öğretmeni	Nitel çalışma Görüşme, Gözlem Çocuklarla teknolojik oyuncak kullanma uygulamalarına yönelik video kayıtları
2019	YL	Menekşe, F. N.	3-6 yaş arası okul öncesi çocukların oyuncak tercihleri ve cinsiyet kalıp yargıları ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi	3-6 yaş 10 çocuk 50 devlet, 50 özel anaokulu	Nicel çalışma Cinsiyet kalıp yargı ölçeği Toplumsal cinsiyet algısı ölçeği

Yazılım ve oyuncak olarak kullanılan Lego parçalarının matematik öğreniminde etkisini inceleyen Kazez (2015) ise olumlu sonuçlar elde ettiklerini vurgulamışlardır. İlkokul ikinci sınıf öğrencileri ile çalışan araştırmacı, Math Builder yazılımını ve Lego parçaları olan somut materyalleri kullanmıştır. Her bir öğrencinin performansını gözlem, görüşme ve doküman analizi ile değerlendirdiği araştırmada, en kolay çözülen etkinliklerin problem çözme becerisini içeren alışveriş ve anlama becerisini hedef alan yüzme havuzu olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca çalışmasında matematik ders başarısının da etkisi olduğunu belirtmiştir. Matematik başarısı yüksek olan öğrencilerin etkinliklerden sonra daha akıcı ve rahat bir şekilde çözümleri modelledikleri bulunmuştur. Çocuk çalışma grubu içerisinde yer alan bir diğer çalışmada (Ekin, 2017) ise özel gereksinimli çocuklar yer almıştır. Araştırmacının çalıştığı yaş grubu okul öncesi döneme ait değildir ancak eğitim alanını kapsamaması, kavram eğitimini içermesinden dolayı araştırmaya dahil edilmiştir. Hayat bilgisi dersinde akıllı oyuncakların kullanıldığı araştırmada, eğlenceli geri dönütler vermesi ve ödül içermesinden dolayı etkili olduğu, eğitimin daha kısa sürede tamamlandığı, çocukların motivasyonunu artırdığı ve etkileşim fırsatı yarattığı açıklanmıştır.

Çocukların oynadıkları oyuncakların ele alındığı çalışmalar incelendiğinde, genel olarak çocukların tercih ettikleri oyuncakların cinsiyete göre farklılaştığı, yaş büyüdükçe manipülatif oyuncakların tercih edildiği görülmektedir. Görme engelli çocuklarla çalışan Kılıçoğlu (2006), tezinde benzer sonuçlar elde etmiştir. Çalışmasında görme engelli çocukların oyunlarında kızların kızlara özgü oyuncak ve oyunlara, erkeklerin ise erkekler için özgü oyuncak ve oyunlara eğilim gösterdikleri, sık oyuncak değiştirdikleri ve birden fazla oyuncakla oynadıkları açıklanmıştır. Anasınıfı ve ilkokul birinci sınıf olmak üzere 26 öğrenci ile yürütülen araştırmada görme engelli çocukların soyut düşünce gerektiren oyunlar yerine somut eylemlerle ifade edilen oyunları oynamaya eğilimli oldukları tespit edilmiştir. Bağçeli (2008), Menekşe (2019), Yağan Güder (2014) toplumsal cinsiyet algıları açısından oyuncak tercihlerini incelemişlerdir. Bağçeli (2008) cinsiyet kalıp yargıları ölçeği ile çocukların oyun ve oyuncak tercihlerini araştırmış, yedi ve sekiz yaş grubu 200 çocukla yürüttüğü çalışmada cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargıların, kentte yaşayan çocuklarda daha yüksek olduğu, erkek kalıp yargıların, kız ve erkek çocuklar tarafından daha fazla tanındığı saptanmıştır. Ayrıca, çocuklardaki cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargıların, annenin eğitim düzeyinin yükselmesi ile birlikte artış gösterdiği de belirlenmiştir. Çocukların cinsiyetlerinin ve içinde yaşadıkları çevrenin, tercih ettikleri oyuncakları etkilediği tespit edilmiştir. Menekşe (2019) ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkileri çözümlenmek amacıyla yürüttüğü çalışmada, araştırmaya katılan anne-babaların toplumsal cinsiyet algılarının çocuklarının cinsiyet kalıp yargıları üzerinde etkili olduğu buna karşın oynadıkları oyuncakları üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bir diğer çalışma da ise (Yağan Güder, 2014) nitel araştırma deseni kullanılarak oyun ve oyuncak seçiminde cinsiyet algısı incelenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, çocukların oyun, oyuncak, kıyafet, renk tercihlerinde toplumsal cinsiyetlerine uygun tercihlerde buldukları özellikle oyun ve oyuncak tercihlerinde ebeveynin görüşü, oyuncağın rengi, karşı cinsiyetten kardeşin olup olmaması ve akranlarının bakış açısının önemli olduğu saptanmıştır. Can (2016) ve Sönmez (2014) çocukların oyuncak tercihlerini daha farklı ortamlar olan cezaevi ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı yatılı kurumlarda kalan çocuklar üzerinden ele almışlardır. Her iki çalışmada da en çok bebek ve arabaların tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Oyuncak özellikleriyle ilgili olarak Kılıç (2007) ve Olgun (2015) tarafından yapılan tezler değerlendirilmiştir. Olgun (2015) çalışmasında okul öncesi eğitim kurumlarındaki oyuncakları ergonomik özellikleri açısından incelemiş, okullardaki oyuncakların çoğunluğunun dayanıklılığı ile boyut, yapı malzemesi, boya ve konumlandırıldıkları zemin açısından ergonominin güvenlik, sağlık ve işlevsellik ilkelerine uygun olmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Kılıç (2007) ise Rett sendromu, zihinsel engel, hiperaktivite, Down sendromu, serebral palsi ve otizm gibi altı farklı engel grubundan çocukların aynı eğitim ortamında ve aynı oyuncakla etkileşimlerini incelemiş, araştırma sonucunda her çocuğun aynı oyuncakla karşı farklı şekillerde etkileşim gösterdikleri bulunmuştur. Özellikle bireysel oyunlarda fiziksel engelli çocukların oyuncakların fiziksel kullanımında problem yaşadıkları, duyuşsal probleme sahip öğrencilerin oyun sırasında yeterli duyuşsal uyarı alamadıkları, oyuncakların parlak renkli olması dışında yeterli uyarı olmadığı açıklanmıştır.

Çalışma grubunda yetişkinlerin yer aldığı lisansüstü tezler: Bu grupta bulunan lisansüstü tezler, aile, öğretmen ve yöneticileri kapsayan 10 adet çalışmadan oluşmakta ve Tablo 3'te detaylandırılmaktadır.

Tablo 3

Çalışma grubunda yetişkinlerin yer aldığı lisansüstü tezler

Yıl	Tez türü	Araştırmacı	Çalışmanın adı	Örneklem	Veri Toplama Yöntem/Teknik/Araç
1993	YL	Tezel Şahin, F.	Üç-altı yaş grubu çocukların anne babalarının çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi	500 anne/baba	Nicel çalışma Anne-babaların çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşleri anketi
1998	YL	Doğanay, J.	Anasınıfına devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi	300 anne/baba (alt, orta ve üst SED 100'er ebeveyn olmak üzere)	Nicel çalışma Anne-babaların çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki düşünceleri anketi
2001	YL	Erden, Ş.	Anaokullarına devam eden çocukların ebeveyn ve öğretmenlerinin çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi	272 ebeveyn ve 56 öğretmen	Nicel çalışma Ebeveynlerin çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşleri anketi Öğretmenlerin çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşleri anketi
2005	YL	Ünver, N.	Kastamonu il merkezinde yaşayan 0-2 yaşları arasında çocuğa sahip anne-babaların çocukları için oyuncak satın alma durumları ve tercihlerinin incelenmesi	202 anne ve 202 baba	Nicel çalışma 0-2 yaş çocukları için oyuncak satın alma ve tercihlerini belirleme anket formu
2006	YL	Özyeşer Cinel, N.	Farklı sosyo ekonomik düzeydeki 3-6 yaş grubu çocuğu olan anne babaların oyuncak ve oyun materyalleri hakkındaki görüşlerinin ve bu yaş grubu çocukların sahip oldukları oyuncak ve oyun materyallerinin incelenmesi	131 anne/131 baba (262- alt SED) 254 anne/254 baba (508-üst SED)	Nicel Çalışma Oyuncak ve oyun materyalleri soru formu
2011	YL	İnan, İ. Z.	Özel okul öncesi eğitim kurumları yönetici ve öğretmenlerinin oyun seçimi hakkındaki görüşleri	119 öğretmen ve 18 yönetici	Nicel çalışma Okul öncesi eğitim kurumları yönetici ve öğretmenlerinin oyun seçimi hakkındaki görüşleri anketi
2011	DR	Erşan, Ş.	Okul öncesi eğitim kurumlarına görev yapan öğretmenlerin ilgi köşelerinde serbest oyun etkinlikleri ile ilgili görüş ve uygulamalarının incelenmesi	40 öğretmen	Nitel çalışma Görüşme Seçilen 2 öğretmen için farklı zamanlarda 3 kez, 40 dakika serbest oyun etkinlikleri süresince gözlem formu

Yıl	Tez türü	Araştırmacı	Çalışmanın adı	Örneklem	Veri Toplama Yöntem/Teknik/Araç
2011	YL	Aydilek Çiftçi, M.	Öğretmenlerin ve farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip anne-babaların cinsiyet rolleri algısının 60-72 ay arası çocukların oyuncak tercihleri ve akran etkileşimleri ile ilişkisinin incelenmesi	50 Anne/Baba/Öğretmen (Üst SED) 33 Anne/Baba/Öğretmen (Orta SED) 34 Anne/Baba/Öğretmen (Alt SED)	Nicel çalışma Cinsiyet rolleri davranış ölçeği Grup gözlem formu Bireysel gözlem formu Görüşme formu
2012	YL	Süner, S.	Bir kullanıcı grubu olarak anaokulu çocukları: Müzik oyuncaklarıyla ilgili tasarıma dair kaygılar	10 anaokulu eğitmeni	Nitel çalışma Görüşme
2014	YL	Kastner, A.	El kuklaları ve oyun figürlerinin 3-5 yaş grubu öğrencilerinin yabancı dil dersi uygulamasındaki yeri ve önemi	Almanca birinci yabancı dilde eğitim veren üç ilkokulun birinci sınıfları ile beş anaokulun, üç-beş yaş grubu öğrencilerine eğitim veren 25 öğretmen	Nitel/nicel çalışma Anket

Tablo 3 incelendiğinde, yetişkinlerle yürütülen lisansüstü tezlerden üçünün nitel çalışma deseninde olduğu, dört lisansüstü tezin (Tezel Şahin, 1993; Doğanay, 1998; Ünver, 2005; Özyeşer Cinel, 2006) sadece aileler ile; üç lisansüstü tezin (Erşan, 2011; Süner, 2012; Kastner, 2014) sadece öğretmenler ile yürütüldüğü belirlenmiştir. Bunlara ek olarak İnan (2011) çalışmasını öğretmen ve yöneticilerle; Erden (2001) ve Aydilek-Çiftçi (2011) ise aileler ve öğretmenlerle gerçekleştirmişlerdir. Yetişkinler ile yürütülen çalışmalarda genel olarak oyuncak hakkındaki görüşlere ve çocuklar için tercih edilen oyuncaklara değinildiği tespit edilmiştir.

Ailelerle yürütülen lisansüstü tez çalışmalarından Tezel Şahin (1993) tarafından gerçekleştirilmiş, anne babaların üç-altı yaş çocuklarının oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşleri ele alınmıştır. Araştırmacı tarafından oluşturulan anket formu sonuçlarına göre, aileler oyuncağın çocuk gelişiminde çok önemli olduğunu vurgulamış, oyuncakları alırken çocuk ve ailenin ortak kararı doğrultusunda hareket edildiği belirtilmiştir. Oyuncak seçiminde çocuğun yaşı, cinsiyeti ve eğitici olmasına özen gösterildiği, annelerin hem ödül hem ihtiyaç olarak, babaların ise sadece ihtiyaç doğrultusunda oyuncak aldıkları tespit edilmiştir. Benzer sonuçlar anne babaların oyun ve oyuncak hakkındaki görüşlerinin incelendiği bir diğer çalışmada (Doğanay, 1998) da elde edilmiştir. Çalışmanın farklı vurguları ise çocukların oyun oynarken cinsiyet ayrımı yaptıkları, annelerin oyunla daha çok ilgilendikleri, sosyo-ekonomik düzeyin oyuncak seçimindeki önemi üzerinde yoğunlaşmıştır. Ünver (2005) tarafından gerçekleştirilen ve aileyi kapsayan bir diğer çalışmada ise 0-2 yaş çocuğa sahip ailelerin oyuncak satın alma durumları ve tercihleri incelenmiş, anne-babaların cinsiyete göre sınıflama yapmadan oyuncak satın aldıkları, reklamların oyuncak satın almada büyük bir etkiye sahip olmadıkları, ailelerin çoğunun silah tipi oyuncakları satın almadıkları ve satış elemanlarının fikirlerine başvurdıkları sonuçları elde edilmiştir. Özyeşer Cinel (2006) 3-6 yaş grubu çocuğu olan anne-babaların oyuncak ve oyun materyalleri hakkındaki görüşlerini sosyo-ekonomik düzeyin etkisini ele alarak incelemiştir. Çocukların evde oyuncaklarıyla oynama süresinin, sosyo-ekonomik düzeyden ve anne-babanın eğitim düzeyinden etkilendiği, alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların, bir saat veya daha az süreyle oyuncak ve oyun materyaliyle oynadıkları tespit edilmiştir. Anne-babalara göre üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklarının vakit geçirme öncelik sıraları ise üç başlıkta toplanmıştır. İlk sırada evde bilgisayarla oynama, ikinci sırada oyuncaklarla ve kitaplarla zaman geçirme yer almış, üçüncü sırayı el işi etkinlikleri, evde bulunan eşyalarla oyun kurma ve dışarıda vakit geçirme oluşturmuştur. Düşük eğitim düzeyindeki anne-babaların çocuklarının daha az eğitici oyuncaklara ve manipülatif oyuncaklara sahip oldukları, alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların oyuncaklarla, kitaplarla, evde bulunan eşyalarla ve dışarıda vakit geçirmeyi birinci önceliğe, bilgisayarla vakit geçirmeyi üçüncü önceliğe yerleştirdikleri tespit edilmiştir. Diğer çalışmalardan farklı olarak Erden (2001) araştırma örneğine ailelerin yanı sıra öğretmenleri de dahil etmiş, oyun ve oyuncak hakkındaki görüşlerini incelemiştir. Çalışmada aileler ile ilgili önceki araştırmalara benzer sonuçlar elde edilmiş, öğretmenlerin en çok serbest oyuna zaman

ayırdıkları, sınıfta kullanılmak üzere kendilerinin oyuncak yaptıkları, oyuncak alımında yöneticilerle beraber karar verdikleri tespit edilmiştir.

Öğretmenlerle yürütülen lisansüstü tez çalışmalarından biri Erşan (2011) tarafından gerçekleştirilmiş, gözlem ve görüşme yöntemi kullanılarak öğretmenlerin ilgi köşelerinde serbest oyun etkinlikleri ile ilgili görüş ve uygulamalarını incelenmiştir. Üç farklı zamanda serbest oyunları gözlenen öğretmenler tarafından serbest zaman etkinlikleri sadece çocukların serbestçe oynadıkları amaçsız bir etkinlik olarak vurgulanmış, sınıflarda yer verilen ilgi köşelerinin çocukların gelişim ve eğitimlerine destek sağlayacak şekilde etkin ve aktif olarak kullanılmadıkları, köşelerin düzenlenmesinde ise çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının, plandaki amaç ve kazanımların göz önünde bulundurulmadığı belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin ilgi köşelerinde oyun sırasında çocuklara yeterli rehberlik yapmadıkları, çocuklarla etkileşim içinde olmadıkları ve gözlem yapmadıkları saptanmıştır. Müzik oyuncaklarının tasarımında dikkat edilmesi gereken noktaları öğretmen görüşleri açısından inceleyen Süner (2012) bu materyallerde ses ve görüntü kalitesine değinerek, tahtadan ve deriden üretilen aletlerin bu açıdan iyi olduğunu vurgulamış, el yapımı müzik materyallerinin hayal gücünü geliştirmesi açısından okul öncesi sınıflarında yer alması gerektiğini belirterek öğretmenlerin dayanıklı, çok yönlü ve kişiselleştirilebilecek müzik oyuncaklarına ilişkin tasarımlar önerdiklerini ifade etmiştir. Kastner (2014) erken yaşta yabancı dil öğretiminde el kuklalarının ne ölçüde uygulandığını hem geniş alanyazın taraması ile hem de birinci yabancı dil Almanca eğitim veren anaokulları ve ilköğretimin birinci sınıflarında ders veren Almanca öğretmenlerinin görüşlerini inceleyerek sonuçlandırmıştır. Araştırma bulgularına göre, erken yaşta yabancı dil öğretiminin, küçük yaş çocuklarının bedensel ve psikolojik özelliklerine uygun bir öğrenme ortamı sağladığı, çocuğun derse olan ilgisini arttırdığı, oyun yoluyla öğretimi desteklediği, hatta utangaç, çekingen çocukların da bu yöntemle derse katılımlarının arttığı bulunmuştur.

Lisansüstü tez çalışmasında hem aile hem de öğretmenler ile çalışan Aydılek-Çiftçi (2011) anne-babaların ve öğretmenlerin cinsiyet rolleri algısı ile 60-72 aylık okul öncesi çocuklarının akran etkileşimleri ve oyuncak tercihleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Farklı veri toplama araçlarının kullanıldığı çalışmada babaların erillik cinsiyet rol algısının sosyo-ekonomik düzeye göre farklılaştığı, kız ve erkek çocuklarının farklı etkinlikleri tercih ettikleri ve bu etkinliklerde harcadıkları zamanın anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. Erkekler, güç, hız ve dayanıklılık gerektiren oyunları tercih ederken, kızlar bakım vermeyi, ebeveyn rolünde olmayı ve grup içi etkileşimleri gerektiren etkinlikleri tercih etmişlerdir. Yönetici boyutunda ele alınan tek lisansüstü tez çalışmasında (İnan, 2011) ise özel okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan yönetici ve öğretmenlerin oyun hakkındaki görüşleri ele alınmıştır. Anket formu üzerinden elde edilen bulgular, öğretmen ve yöneticilerin oyunun çocuk gelişimi üzerinde önemli etkisi olduğuna dair görüş birliği içerisinde olduklarını, katılımcıların görüşlerinin eğitim düzeylerine göre önemli ölçüde farklılık göstermediğini belirtmiştir. Katılımcıların, oyuncak satın alırken Sağlık Bakanlığına ait onaylarının bulunmasına dikkat ettikleri, yöneticilerin oyuncak seçiminde öğretmenlere güvendikleri ve bu görevi onlara bıraktıkları vurgulanmıştır.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma, Türkiye’de erken çocukluk eğitiminde oyuncak alanında gerçekleştirilmiş lisansüstü tezlerin incelenmesi amacıyla yapılmış, lisansüstü tez çalışmaları incelendiğinde yıllar geçtikçe konuyla ilgili araştırmaların arttığı ve çeşitlendiği görülmüştür. Özellikle 2005 yılından itibaren bir ivme olduğu belirlense de düzensiz bir dağılımın mevcudiyeti söz konusudur. Elde edilen bu bulgu Durukan, Atalay ve Şen (2015)’in okul öncesi alanında yürütülen tezleri inceledikleri araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. 2005-2008 yılları arasında lisansüstü tez çalışmalarında bir artış olmasına rağmen, bu durum aynı hızla devam etmemiş, ilerleyen yıllarda azalma/artma şeklinde dalgalanmalar göstererek düzensiz bir süreç izlenmiştir. Bu durumun araştırmanın sınırlılıklarında yer alan eğitim konu alanı ve tezlerin izinli olma durumundan kaynaklandığı söylenebilir. Oyuncak konusunda yapılan tezlerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde olduğu, doktora düzeyinde yürütülen tezlerin çok az sayıda olduğu bir diğer önemli bulgudur. Doktora eğitimine giriş koşullarının yüksekliği, eğitimin daha uzun bir dönemi kapsaması, ekonomik ve psikolojik olarak yüksek lisans eğitime oranla daha zorlayıcı bir süreç olması, bu konuda yapılan doktora tezlerinin sayıca az olmasında etkili olabilmektedir. Doktora düzeyindeki tez çalışmalarına ait bu bulgu, alanyazında diğer eğitim alanlarının (Bahçacı ve Türkoğlu, 2019; Can-Yaşar ve Aral, 2011; Coşkun, Dündar ve Parlak, 2014; Gürsoy, Aydoğdu, Aysu ve Aral, 2019; Kabaca ve Erdoğan, 2007; Kardeş, Akman ve Yazıcı, 2018; Karkın, 2011; Kesicioğlu ve Yıldırım Hacıbrahimoglu, 2019; Özenç ve Özenç, 2018) bulgularıyla da örtüşmektedir.

Yürütülen çalışmalarda, araştırma türü açısından alanda pozitivist paradigma etkisinin olduğu belirlenmiştir. Araştırmalarda nicel araştırma yöntemleri en çok kullanılan yöntemdir. Okul öncesi ve eğitim alanında yapılan lisansüstü tez çalışmalarında da nicel araştırmaların daha çok tercih edildiği bulgusu yer almaktadır (Baba, Öksüz, Çevik ve Güven, 2011; Bahçacı ve Türkoğlu, 2019; Durukan, Atalay ve Şen, 2015; Gürsoy, Aydoğdu, Aysu ve

Aral, 2019; Kardeş, Akman ve Yazıcı, 2018; Kesicioğlu ve Yıldırım Hacıbrahimoğlu, 2019; Ozan ve Köse, 2014; Özenç ve Özenç, 2018; Tarman, Acun ve Yüksel, 2010; Taştepe, Öztürk Serter, Yurdakul, Taygur Altıntaş ve Bütün Ayhan, 2016).

Oyuncak konu alanında en çok kullanılan veri toplama aracının yetişkinlerle yürütülen çalışma grubunda anketler olduğu ve kullanılan anketlerin çoğunluğunun araştırmacılar tarafından hazırlanmış olduğu görülmüştür. Çalışma grubunda çocukların yer aldığı lisansüstü tezlerde ise çoğunlukla nicel araştırma deseni altında ölçme araçları kullanılmıştır. Bu bulgu alanyazında diğer iki çalışma sonucunda da belirtilmektedir (Bahçacı Önal ve Türkoğlu, 2019; Kaytez ve Durualp, 2014). Aynı zamanda incelenen tezlerde araştırmacı tarafından hazırlanan betimsel analize dayalı gözlem ve görüşme sonuçlarının da olduğu tespit edilmiştir. Kullanılan ölçme araçlarının uyarlama çalışması önceden yapılmış hazır ölçekler olduğu ve bu şekilde araştırmalarda yer aldığı belirlenmiştir. Bunların yanı sıra araştırmacı tarafından geliştirilen oyuncak tercih formlarına da rastlanmıştır. Nitel desende yürütülen tezlerde görüşme ve gözlem yönteminin sıklıkla kullanıldığı ve ayrıca tüm araştırmalarda ortak olan tek veri toplama aracının, her araştırmanın amacına bağlı olarak geliştirilen kişisel bilgi formu olduğu gözlenmiştir. Lisansüstü tezlerin incelendiği iki çalışmada (Bahçacı Önal ve Türkoğlu, 2019; Kiremit, 2019) nitel araştırma deseninde en çok görüşme yönteminin kullanıldığı, bu araştırma bulguları ile tutarlılık göstermektedir. Oyuncak alanında gerçekleştirilmiş lisansüstü tezlerin sıklıkla nicel yöntemlerle yapıldığı ve bu şekilde genellenebilir sonuçlara ulaşıldığı göz önüne alındığında, araştırmalarda daha derinlemesine bilgi edinmek için nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma yöntemin tercih edilmesinin konu alanına daha fazla katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tezlerde çocuk çalışma gruplarındaki yaş dağılımına bakıldığında dağılımın üç yaş ile başladığı görülmektedir. Bu bulgu, Aral, Fındık Tanrıbuyurdu, Yurteri Tiryaki, Sağlam ve Aysu (2015)'nin çocuk gelişimi alanında yürütülen tezleri inceledikleri araştırma sonucuyla benzerdir. Araştırmada lisansüstü tezlerde çalışılan yaş gruplarının en çok okul öncesi dönem çocukları kapsadığı saptanmıştır. Eğitici ve eğlendirici özelliğinden dolayı oyuncak, bebeklik döneminden itibaren kullanılan bir materyaldir. Bu nedenle, sıfır-üç yaş arasında oyuncak üzerine tez çalışmalarının yer almaması alanyazın için önemli bir eksiklik olarak düşünülmektedir. Diğer çalışma grupları incelendiğinde ise, bu grupların aile, öğretmen ve yöneticilerden oluştuğu tespit edilmiştir. Özellikle aileleri kapsayan çalışmalar daha çok yapılmış, öğretmen ve yönetici boyutunda çalışmaların sayıca az olduğu görülmüştür. Bahçacı Önal ve Türkoğlu (2019), Gülay Ogelman (2014), Kesicioğlu ve Yıldırım Hacıbrahimoğlu (2019) ve Kiremit (2019) de araştırmalarında en çok çocuk grubuyla çalışıldığını belirterek, aile, öğretmen ve yönetici boyutlarının sınırlı düzeyde olduğunu vurgulamışlardır. Dolayısıyla aile, öğretmen ve yöneticiyi kapsayan, çalışma grubunun çeşitlilik gösterdiği araştırmalara gereksinim duyulduğu düşünülmektedir.

Oyuncak alanında çocuk grubu ile yapılan çalışmalar ele alındığında çalışılan konular oyuncağın çocuk gelişimine etkisi, oyuncak tercihleri ve oyuncakların özellikleri üzerine üç başlık altında sıralanmıştır. Bu grupla yapılan çalışmalarda oyuncak tercihleri ve oyuncak tercihlerinde cinsiyet faktörü en çok ele alınan konu olarak tespit edilmiştir. Yetişkinler ile yürütülen çalışmalarda ise genel olarak oyuncak hakkındaki görüşler ve yetişkinlerin çocukları için tercih ettikleri oyuncaklar konuları yer almaktadır. Elde edilen bulgular ışığında oyuncak alanında gerçekleştirilen lisansüstü tezlerde, araştırmacıların konu seçimi yaparken zaman ve maliyet açısından konunun kolay araştırılabilir olmasını göz önünde bulundurdıkları düşünülmektedir. Bu araştırmada erken çocukluk eğitimi alanında yürütülen tezlerin kapsamı ve erişim izni olan çalışmaların kriter olarak ele alınması araştırmacının sınırlılıkları olarak görülmekte ve örnekleme dahil edilen lisansüstü tezler, bu sınırlılıklar dahilinde irdelenmektedir.

Türkiye'de erken çocukluk eğitiminde oyuncak alanında gerçekleştirilmiş lisansüstü tezlerin incelendiği araştırmada elde edilen bulgular sonucunda, oyuncak ile ilgili eğitim alanında hem nicel hem de konu alanları olarak sınırlı sayıda çalışmanın yer aldığı görülmektedir. Araştırmadan çıkarılacak en önemli sonuç ise ele alınan konuların benzer olduğudur. Bu nedenle, bebeklik dönemi, anne-baba eğitimi, oyuncağın işlevsel kullanımı gibi alanlar detaylı incelenerek müdahale programlarının yürütülebileceği oyun ve oyuncak konusunda çok boyutlu çalışmaların yapılabileceği düşünülmektedir. Ayrıca araştırmalarda daha derinlemesine bilgi edinmek için nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma yöntemin tercih edilmesinin alana daha fazla katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

Kaynakça

- Aksoy, A. B. ve Dere Çiftçi, H. (2018). Oyun alanı, materyal ve oyuncaklar. A. B. Aksoy, (Ed.), *Çocuk ve oyun* içinde (57-83). Ankara: Hedef CS Basın Yayın.
- Aksoy Çelikoğlu, C. (1990). *3-6 yaş arası çocukların oyuncak tercihlerinde cinsiyet faktörünün etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

- Aral, N., Fındık Tanrıbuyurdu, E., Yurteri Tiryaki, A., Sağlam, M. ve Aysu, B. (2015). Türkiye’de çocuk gelişimi alanındaki lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 14(1), 7-16.
- Aydilek Çiftçi, M. (2011). *Öğretmenlerin ve farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip anne-babaların cinsiyet rolleri algısının 60-72 ay arası çocukların oyuncak tercihleri ve ekran etkileşimleri ile ilişkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baba, M., Öksüz, Y., Çevik, C. ve Güven, E. (2011). 2005-2010 yılları arasında sınıf öğretmenliği alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *10. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı* (692-695), Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Bağçeli, P. (2008). *Köyde ve kentte yaşayan 7-8 yaş arası çocukların cinsiyet kalıp yargıları ve cinsiyete bağlı oynadıkları oyun ve oyuncaklar*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bahçacı, Ö. ve Türkoğlu, B. (2019). Türkiye’de okul öncesi öğretmenleri ve okul öncesi öğretmen adayları ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Turkish Studies Educational Sciences*, 14(4), 1103-1139.
- Bekmezci, H. ve Özkan, H. (2015). Oyun ve oyuncağın çocuk sağlığına etkisi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*, 5(2), 81-87. <https://doi.org/10.5222/buchd.2015.081>
- Budak, O. (2016). *4-5 yaş çocuklarının oyuncak tercihleri ile oyun becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Can, S. (2016). *Cezaevinde yanında çocuğu olan annelerin ve çocuklarının oyun ve oyuncaklar hakkındaki görüşlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Can Yaşar, M. ve Aral, N. (2011). Türkiye’de okul öncesinde drama alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(22), 70-90.
- Çoşkun, İ., DüNDAR, Ş. ve Parlak, C. (2014). Türkiye’de özel eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (2008-2013). *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 375-396.
- Çakmak, A. (2015). *Televizyon, bilgisayar, kitap ve oyuncağın anaokulu çocuklarının yaşamındaki yerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çelik, C. (2005). *Oyun materyallerinin okul öncesi eğitim çağındaki çocukların kavram gelişimi üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doğanay, J. (1998). *Anasınıfına devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Duman, G. (2010). *Türkiye ve Amerika’da anasınıfına devam eden çocukların oyun davranışlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Durkin, K. & Barber, B. L. (2002). Not so doomed: Computer game play & positive adolescent development. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 23(4), 373-392. doi: [10.1016/S0193-3973\(02\)00124-7](https://doi.org/10.1016/S0193-3973(02)00124-7)
- Durukan, H., Atalay, Y. ve Şen, S. N. (2015). Türkiye’de 2000- 2014 yılları arasında okul öncesi eğitimi alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 62-77.
- Ekin, C. Ç. (2017). *Zihinsel engelli çocuklara hayat bilgisi kavramlarının öğretiminde akıllı oyuncaklar*. Yayınlanmamış doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Erden, Ş. (2001). *Anaokullarına devam eden çocukların ebeveyn ve öğretmenlerinin çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Erşan, Ş. (2011). *Okul öncesi eğitim kurumlarına görev yapan öğretmenlerin ilgi köşelerinde serbest oyun etkinlikleri ile ilgili görüş ve uygulamalarının incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Glassy, D. & Romano, J. (2003). Selecting appropriate toys for young children: The pediatrician’s role. *Pediatrics*, 111(4), 911-913. doi: [10.1542/peds.111.4.911](https://doi.org/10.1542/peds.111.4.911)
- Ginsburg, K. R. (2007). The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-childbonds. *Pediatrics*, 119(1), 182-191.
- Gülay Ogelman, H. (2014). Türkiye’deki okul öncesi dönem sosyal beceri araştırmaları: 2000-2013 yılları arasındaki tezlerin incelenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 41-65.
- Gürsoy, F., Aydoğdu, F., Aysu, B. ve Aral, N. (2019). Engelli çocuklarda oyun ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerdeki eğilimler. *Çocuk ve Gelişim Dergisi (ÇG-D)*, 2(4), 44-57. <https://doi.org/10.36731/cg.658991>
- Han Göktepe, S. N. (2015). *Okul öncesi dönem din eğitiminde oyun, oyuncak, görsel sanat etkinliği örnekleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Ilgaz, H. (2004). *Okul öncesi çocukları tarafından uyaranlı ve uyaransız koşullarda üretilen anlatıların yapısal analizi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İnan, İ. Z. (2011). *Özel okul öncesi eğitim kurumları yönetici ve öğretmenlerinin oyun seçimi hakkındaki görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kabaca, T. ve Erdoğan, Y. (2007). Fen bilimleri, bilgisayar ve matematik eğitimi alanlarındaki tez çalışmalarının istatistiksel açıdan incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 54-63.
- Kardeş, S., Akman, B. ve Yazıcı, D. N. (2018). Üstün yetenekliler alanında yapılmış tezlerin analizi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 11(3), 411-430.
- Karkın, A. M. (2011). Müzik bilimleri alanında lisansüstü tezlerin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(2), 143-149.
- Kastner, A. (2014). *El kuklaları ve oyun figürlerinin 3-5 yaş grubu öğrencilerinin yabancı dil dersi uygulamasındaki yeri ve önemi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kaya, D. (2007). *36-72 aylık çocuklar için tasarlanmış oyuncakların çocukların gelişim alanlarına göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kaytez, N. ve Durualp, E. (2014). Türkiye’de okul öncesinde oyun ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 110-122.
- Kazaz, H. (2015). *İlkokul 2. sınıflarda lego more to math eğitsel aracının matematikte problem çözme, akıcılık, anlama ve akıl yürütme becerilerine etkisi: Bir vaka incelemesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kesicioğlu, O. S. ve Yıldırım Hacıbrahimoğlu, B. (2019). An examination of the thesis prepared for the preschool period between the years 2010-2018. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 10(37), 849-862. <https://doi.org/10.35826/ijoess.2543>
- Kıldan, A. O. (2001). *Oyunun çocukların gelişim özelliklerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kılıç, E. (2007). *Oyuncak tasarımının özel eğitimde çocuk-oyuncak ilişkisine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Kılıçoğlu, M. (2006). *Anasınıfı, hazırlık ve ilköğretim birinci sınıflarda okuyan görme engelli öğrencilerin oyunlarının değerlendirilmesi: Karşılaştırmalı bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kırman, A. (2019). *Çocuk kitaplarında oyun ve oyuncak kavramının incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kiremit, R. F. (2019). Türkiye’de okul öncesi eğitimde dil gelişimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 159-174. <https://doi.org/10.17494/ogusbd.548314>
- Menekşe, F. N. (2019). *3-6 yaş arası okul öncesi çocukların oyuncak tercihleri ve cinsiyet kalıp yarguları ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Olgun, Z. (2015). *Okul öncesi eğitim kurumlarında kullanılan oyuncakların ve oyun alanlarının ergonomik açıdan incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Onar, K. (2019). *Popüler kültür ürünlerinin çocuk oyuncaklarına yansımaları ve oyuncaklar üzerinden inşa edilen kültürün sosyolojik analizi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Oyuncaklar Hakkında Yönetmelik (2013, 31 Ekim). *Resmî Gazete* (Sayı: 28807). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/10/20131031-2.htm>
- Ozan, C. ve Köse, E. (2014). Eğitim programları ve öğretim alanındaki araştırma eğilimleri. *Sakarya University Journal of Education*, 4(1), 116-136.
- Ozan, E. (2008). *Okul öncesi çocukların farklı oyun materyallerine ilişkin tercih ve değerlendirme kriterleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Özçelik, B. (2013). *İngilizce konuşan oyuncakların okul öncesi çocuklarının İngilizce kelime gelişimlerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özdemir, H. (2019). *Erken çocukluk dönemindeki çocukların, annelerinin ve öğretmenlerinin oyun ve oyuncaklara ilişkin cinsiyet kalıp yargılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özdemir, S. (2014). 5-6 yaş grubu çocukların serbest zaman etkinliklerindeki oyun ve oyuncak tercihlerinin incelenmesi. *Journal of Educational Science*, 2(2), 1-15.

- Özen, M. (1999). *İslam eğitimcilerinden bazılarında göre çocukta oyun ve oyuncak*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özenç, E. G. ve Özenç, M. (2018). Sınıf öğretmenliği bilim dalında yapılan lisansüstü eğitim tez yönelimlerinin eğitim bilimleri enstitüsü düzeyinde bir analizi. *International Journal of Active Learning*, 3(2), 1-10.
- Özyeşer Cinel, N. (2006). *Farklı sosyo ekonomik düzeydeki 3-6 yaş grubu çocuğu olan anne babaların oyuncak ve oyun materyali hakkındaki görüşlerinin ve bu yaş grubu çocukların sahip oldukları oyuncak ve oyun materyallerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Pehlivan, H. (2016). Oyunun gelişim ve öğrenmedeki rolü. *Journal of Human Sciences*, 13(2), 3280-3292. doi:10.14687/jhs.v13i2.3767
- Pişkin, Ü. (1990). *5-8 yaş grubu otistik çocuklara oyuncak ile amacına uygun oynama becerisinin kazandırılmasında model olma ve ipucu verme tekniklerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Sönmez, A. (2014). *Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı kurumlarda kalan ilkökul öğrencilerinin oyuncak tercihleri ve renk algularının resim çizimleri ile incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Süner, S. (2012). *Bir kullanıcı grubu olarak anaokulu çocukları: müzik oyuncaklarıyla ilgili tasarıma dair kaygılar*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Şahin, S. (2008). *4 yaş çocuklarının kavram ediniminde oyuncak odaklı ev eğitim programının etkileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tanyel, H. H. (2016). *Eskiçağ Anadolu medeniyetlerinde çocuk eğitimi; oyun ve oyuncak*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tarman, B., Acun, İ. ve Yüksel, Z. (2010). Sosyal bilimler alanındaki tezlerin değerlendirilmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3), 725-746.
- Taştepe, T., Öztürk Serter, G., Yurdakul, Y., Taygur Altıntaş, T. ve Bütün Ayhan, A. (2016). Türkiye’de okul öncesi dönemde kaynaştırma konusunda yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *International Journal of Social Science*, 49, 501-514.
- Tezel Şahin, F. (1993). *Üç-altı yaş grubu çocukların anne babalarının çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Tezel Şahin, F., Balcı, A., Aydın Kılıç, Z. N. ve Yazar, A. (2015). Erzurum örnekleminde şehir merkezi ve kırsal bölgede yaşayan annelerin çocuklarının oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 298-311.
- Topuz, B. (2015). *Yaratıcılık eğitimi ve kimlik oluşumunda oyuncak: çocukta yaratıcı performans ve inşacı-eklemeci oyun yöntemi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tuğrul, B. (2018). Oyunun gücü. A. B. Aksoy, (Ed.), *Çocuk ve oyun içinde* (11-32). Ankara: Hedef CS Basın Yayın.
- Ünver, N. (2005). *Kastamonu il merkezinde yaşayan 0-2 yaşları arasında çocuğa sahip anne-babaların çocukları için oyuncak satın alma durumları ve tercihlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- White, R. (Fall 2012). The power of play: A research summary on play and learning. Retrieved September 23, 2019, from <https://www.childrensmuseums.org/images/MCMResearchSummary.pdf>
- Whitebread, D. (2012). *The importance of play. A report on the value of children’s play with a series of policy recommendations*. Written for Toy Industries of Europe (TIE).
- Whitebread, D., Neale, D., Jensen, H., Liu, C., Solis, S. L., Hopkins, E., Hirsh-Pasek, K., & Zosh, J. M. (2017). *The role of play in children’s development: A review of the evidence (research summary)*. The LEGO Foundation, DK.
- Williams, D., Yee, N., & Caplan, S. E. (2008). Who plays, how much, and why? Debunking the stereo typical gamer profile. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(4), 993-1018, <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2008.00428.x>
- Yağan Güder, S. (2014). *Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algularının incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yavuz, C. (2019). *Kavram öğretiminde eğitimsel oyuncak tasarımı: Okul öncesi eğitimde yön kavramına yönelik bir oyuncak*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Yavuzer, H. (2012a). *Çocuk psikolojisi* (34. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2012b). *Anne-baba ve çocuk* (23. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2004). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.